

УДК 7.01:7.04+725:72.04 +747+908

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.41>

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ОФОРМЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БУДІВЛІ ПО ВУЛ. СІЧОВИХ СТІЛЬЦІВ, № 5 У М. ДНІПРО

Ревський Іван Сергійович¹, Ревський Сергій Борисович²

¹кандидат архітектури, завідувач кафедри основ архітектури,
Український державний університет науки і технологій

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпро, Україна,
e-mail: ivan.revskiy@pdaba.edu.ua, orcid: 0000-0003-1458-1355

²кандидат мистецтвознавства, професор кафедри основ архітектури,
Український державний університет науки і технологій

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпро, Україна,
e-mail: serhiy.revskiy@pdaba.edu.ua, orcid: 0000-0001-5745-1070

Анотація. Метою статті є визначення особливостей історії існування та архітектурно-художнього оформлення пам'ятки архітектури місцевого значення «Громадська будівля», охоронний № 3, по вул. Січових стрільців, № 5 у м. Дніпрі.

Методологія дослідження базується на вивченні та аналізі історичних даних про будівлю, аналізі її архітектурно-художнього оформлення в контексті архітектурно-містобудівного та художнього розвитку забудови Дніпра.

Науковою новизною є те, що дослідження є першим комплексним дослідженням цієї будівлі в контексті вивчення історії її існування та аналізу архітектурно-художнього оформлення її фасадів й інтер'єрів.

Практична значущість полягає в тому, що **результати** дослідження, а саме визначені особливості історії існування та архітектурно-художнього оформлення досліджуваної будівлі, можуть бути використані для складання облікової документації на пам'ятку в процесі ухвалення проєктних рішень щодо її реставрації та пристосування, для популяризації культурної спадщини Дніпра тощо.

Архітектурно-художнє рішення головного фасаду витримано в контексті ордерної «класицизувальної» архітектурно-художньої образності, утім, поєклектичному воно досить суперечливе. Фасад потинькований та оформлений ретельно виконаними ліпними декоративними елементами архітектурно-художнього оздоблення, що адресовано до мотивів ордерної стилістики, проте його загальна фронтальна композиція суттєво трансформована відносно прототипів історичної ордерної архітектури. За основу фронтальної композиції головного фасаду взято традиційну для ордерних стилів центральноосову доцентрову композиційну схему з акцентуванням на центр портиком. Фасад налічує 11 осей прорізів, композиційний центр фасаду на рівні другого поверху виділений пілястровим портиком, підвищеним над боковими частинами. Але всупереч канонам ордерної архітектури, бокові частини тридольної фронтальної композиції не рівні – ліва бокова частина налічує чотири осі прорізів, а права – три.

Ключові слова: мистецтво, архітектура, дизайн, архітектурно-художнє оформлення, композиція фасаду.

ВСТУП

Охорона культурної спадщини є пріоритетним напрямом діяльності держави задля збереження національної самоідентичності. Наукове вивчення пам'яток є одним з найважливіших процесів у системі охорони культурної спадщини. У процесі наукового вивчення пам'яток одним з головних завдань є визначення історії їх існування та характерних властивостей. Найвизначальнішою властивістю пам'яток-споруд (за типом пам'яток) є їх зовнішній вигляд, тобто для пам'яток архітектури (за видом пам'яток) це архітектурно-художнє оформлення фасадів та інтер'єрів.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Особливості архітектурно-містобудівного розвитку Дніпра та відповідно архітектурно-художнього оформлення забудови міста висвітлено в наукових і публіцистичних роботах багатьох дослідників: архітекторів Миколи Андрущенка, Сергія та Івана Ревських, Олександра Харалана, істориків та краєзнавців Максима Кавуна, Олега Репана, Валентина Старостіна тощо.

МЕТА

Метою статті є визначення особливостей історії існування та архітектурно-художнього оформлення пам'ятки архітектури місцевого значення «Громадська будівля», охоронний № 3, по вулиці Січових стрільців, № 5 у м. Дніпрі. Результати дослідження можуть бути використані для складання облікової документації на пам'ятку в процесі ухвалення проєктних рішень щодо її реставрації та пристосування для популяризації культурної спадщини Дніпра тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Архітектурно-художньому оформленню фасадів завжди приділяється підвищена увага під час проєктування будівель, оскільки саме їх зовнішній вигляд формує міське середовище. У різні часи архітектори використовували різні прийоми оформлення зовнішнього вигляду фасадів та інтер'єрів. Нерідко за часи свого існування будівлі змінювали, інколи навіть неодноразово, свої об'ємні характеристики, зовнішній вигляд і внутрішнє оздоблення. Інколи зміни були непринциповими, а інколи й докорінними.

Для багатьох громадських будівель, побудованих на межі XIX–XX ст. в містах центральної та південної України, зокрема в Дніпрі, характерна складна історія будівництва й пізніших реконструкцій. Доволі поширена ситуація, коли такі будівлі зводили

в прилеглих до центру частинах міста як приватні житлові будинки (зазвичай особняки та прибуткові будинки різних типів) і по ходу розростання центру, з відповідним насиченням громадською функцією, із часом їх викупували державні або приватні комерційні установи для перетворення їх на громадські. Найяскравішими прикладами таких будівель у місті Дніпро є так званий Будинок губернатора (нині Музей історії Дніпра) по вулиці Воскресенській, № 14, будівля міської громадської бібліотеки по вулиці Володимира Мономаха, № 3, а також Громадська будівля по вулиці Січових стрільців, № 5. Усі ці будівлі є пам'ятками культурної спадщини. Також доволі цікавим є еволюція архітектурно-художнього оформлення таких будівель [4; 5; 7; 8; 14; 15; 16; 20].

Громадська будівля по вулиці Січових стрільців, № 5 у Дніпрі розміщується в правобережній частині міста, у його історичному середмісті і, відповідно, у межах Центрального історичного ареалу (Рис. 1), на прямокутному кварталі на схилі височини, яка обмежує прибережну низину вздовж р. Дніпро.

Квартал розташований поблизу головної вздовж р. Дніпро на правобережжі магістралі міста (проспект Дмитра Яворницького). Він розташовується в другому з боку височини паралельному проспекту Дмитра Яворницького кварталному ряді. Квартал замкнений по подовжніх сторонах вулицями Січових стрільців (з північного заходу) та Виконкомівською (з південного сходу), які спускаються з височини до проспекту, і по поперечних сторонах вулицями Шевченка (з північного сходу) та Старокозацькою (з південного заходу). Нині квартал є планувальним елементом правобережної історичної частини міста в межах території, яка планувально склалася за регулярними планами початку XIX ст., переважно за планом видатного містобудівника доби класицизму В. І. Гесте (Рис. 2).

Вони базувалися на планах кінця XVIII ст., розроблених іншим видатним архітектором також доби класицизму І. Є. Старовим, що стали початковою основою планувального формування міста на правобережжі. Відповідно, цей квартал нині є елементом зони історично цінного класицистичного розпланування м. Дніпра [6; 9; 12; 15; 16; 20].

Остаточного планувально в сучасних габаритах цей квартал сформувався на рубежі 1830–1840-х рр. До останньої чверті XIX ст. він був парцеляційно поділений на садибні ділянки з пунктирно розміщеними на червоних лініях особняками та господарськими спорудами на внутрішньо кварталних територіях.

Рис. 1. Місце розташування даної пам'ятки архітектури в межах Центрального історичного ареалу м. Дніпра

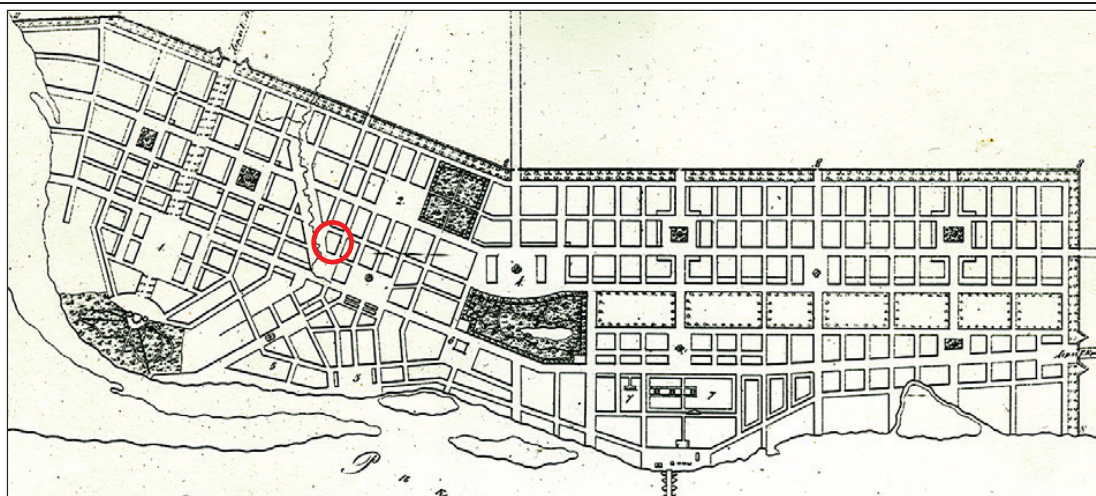

Рис. 2. Фрагмент плану м. Катеринослава. 1817 р. В. І. Гесте

Наприкінці XIX ст., коли Катеринослав перетворюється в значне промислове місто зі швидко зростаючим населенням і, відповідно, із суттєвим розширенням загальної міської території та території свого громадського центру, які інтенсивно забудовуються, змінюється і характер забудови цього кварталу. На ньому, як і на сусідніх кварталах, що розташовані поруч, поблизу головного проспекту міста (нині просп. Дмитра Яворницького) та неподалік центральної міської площі (нині пл. Героїв Майдану), будуються прибуткові будинки, будівлі адміністративних, комерційних,

фінансових та інших закладів, які розміщуються і вздовж вулиць, і в середині кварталних ділянок дуже щільно, створюючи по червоних лініях фронти переважно суцільної забудови. Саме елементом такої забудови того часу став цей будинок [6; 9; 12; 15; 16; 20].

Будинок розташовується головним фасадом на пологому ухилі вздовж вулиці Січових Стрільців на червоній лінії в ряді щільної забудови, що переходить у суцільну (Рис. 3).

Будинок цегляний, з тинькованими головним та дворовими фасадами, з насиченим ліпним декоративним оздобленням головного

Рис. 3. Місце розташування цієї пам'ятки архітектури на кварталі

фасаду, з несучими зовнішніми та внутрішніми подовжніми та поперечними стінами. Налічує два поверхи й має Г-подібну форму в плані. Протяжність будівлі вздовж вулиці становить 34,5 м. Протяжність від червоної лінії до внутрішнього квартального торця дворового крила – 57,6 м. Усереднена висота близько 9 м. Праворуч по червоній лінії до нього примикає одноповерховий на високому цоколі теж історичний будинок, уналежнений за історико-архітектурною цінністю до категорії значних історичних будівель (вул. Січових Стрільців, № 7-А). Лівий брандмауерний торець цієї пам'ятки відкритий. На невеликій відстані від нього на куті кварталу розташований двоповерховий будинок, який теж є пам'яткою архітектури місцевого значення («Повітова земська управа», охоронний № 1; вул. Січових Стрільців, № 3) [2].

Будинок має складну й неоднозначну з погляду визначення його історико-архітектурної та архітектурно-художньої значності історію [2].

Первісно, у 1892 році, на місці нинішнього вуличного крила був зведений прибутковий будинок, який мав витягнуту вздовж вулиці прямокутну форму в плані. Помешкання в ньому розміщувалося на другому поверсі та з двору на першому. Окрім того, з вулиці на першому поверсі також розміщувалися магазини та приміщення

фотографічного салону А. В. Вітліна і товариства «Культура» [2; 18; 19].

На початку XX ст. будинок був викуплений Другим Катеринославським товариством взаємного кредиту, яке, з огляду на свої функціональні потреби, у 1910 році докорінно реконструювало будівлю. Зокрема, усі внутрішні стіни на другому поверсі були знесені, і тут улаштували великий операційний зал, який реставрували новим перекриттям на поперечних балках, яке підвищили над середньою частиною залу. Було змінено й розпланування інших частин обох поверхів будинку. Загальна розпланувальна структура стала змішаною – багатокамерною та зальною. Головний фасад (Рис. 4) та інтер'єр операційного залу оформили насиченим ліпним декоративним оздобленням у контексті дедалі більшої популярності ордерної «класицизувальної» архітектурно-художньої образності – канельовані пілястри з композитними капітелями, рельєфними орнаментальними вставками, багатопрофільними карнизними тягами з фігурними модульонами тощо. Власне пам'яткою архітектури є лише саме це вуличне крило будівлі, яка пізніше неодноразово обростала прибудовами [2; 17; 18; 19].

У 1910-х роках (до 1917 р.) праворуч (орієнтуючись з вулиці) до краю дворового фасаду перпендикулярному будинку звели двоповерхове дворове крило, через

Рис. 4. Загальний вигляд головного фасаду цієї пам'ятки. Фото 1980-х рр.

що загальна конфігурація будівлі в плані набула Г-подібної форми. У 2-й половині 1940–1950-х рр., коли будівля була пристосована під клуб Дніпропетровського Управління МВС, черговою двоповерховою прибудовою повністю був закритий дворовий фасад по всій протяжності від дворового крила до лівого (орієнтуючись з вулиці) торця будинку, зальне приміщення на другому поверсі перетворено в глядацький зал з відділеною рампою сценічною частиною. У 1970-х рр., коли в будівлі вже розміщувався Будинок культури Дніпропетровського управління МВС, до торця дворового крила та частково вздовж дворового фасаду вуличного крила були виконані ще двоповерхові прибудови (Рис. 5).

Усі різночасові дворові прибудови повністю закрили дворовий фасад первісного будинку й мали зовні виключно утилітарний вигляд [2; 17; 18; 19].

Так, на час надання в 1996 році цьому будинку статусу пам'ятки архітектури й до початку 2000-х років, коли архітектурно-художнє оздоблення при підготовці до ремонтно-реставраційних робіт було майже повністю збите, історична архітектурна автентичність первісного будинку зберігалася лише на головному фасаді та значною мірою в оздобленні інтер'єру залу на другому поверсі, що в сукупності (історичний фасад та історичний інтер'єр) було рідкісним явищем для історичних будівель, які збереглися в місті під час Другої світової війни (Рис. 6–10) [1; 3; 10; 11; 13].

Архітектурно-художнє рішення головного фасаду, яке витримано в контексті дедалі популярнішої в 1900-х роках ордерної

«класицизувальної» архітектурно-художньої образності, до того ж було по-еклектичному досить суперечливим. Фасад від початку був потинькований та оформлений ретельно виконаними ліпними декоративними елементами архітектурно-художнього оздоблення, яке адресовано до мотивів ордерної стилістики. Але його загальна фронтальна композиція, яка нібито теж базувалася на цих мотивах, водночас була суттєво трансформована відносно прототипів історичної ордерної архітектури.

За основу фронтальної композиції головного фасаду взято традиційну для ордерних стилів центральноосову доцентрову композиційну схему з акцентуванням центру портиком. Фасад налічує одинадцять осей прорізів – прямокутних на першому поверсі та аркових з півциркульним верхом на другому поверсі. Композиційний центр фасаду на рівні другого поверху виділений пілястровим портиком, підвищеним над боковими частинами. Але всупереч канонам ордерної архітектури, бокові частини тридольної фронтальної композиції не рівні – ліва бокова частина налічує чотири осі прорізів, а права – три осі прорізів. Крім того, портик налічує не парну кількість простінків з колонами (у цьому разі з пілястрами) і, відповідно, непарну між ними кількість прорізів в інтерколумніях, з яких середній повинен бути прорізанним по центральній осі портика, і навпаки, має непарну кількість простінків з пілястрами – 5, і парну кількість інтерколумнів з прорізами – 4. Через що на центральну вісь припадає не інтерколумній з прорізом, а простінок, над яким над вінцевим антаблементом портика (посередині

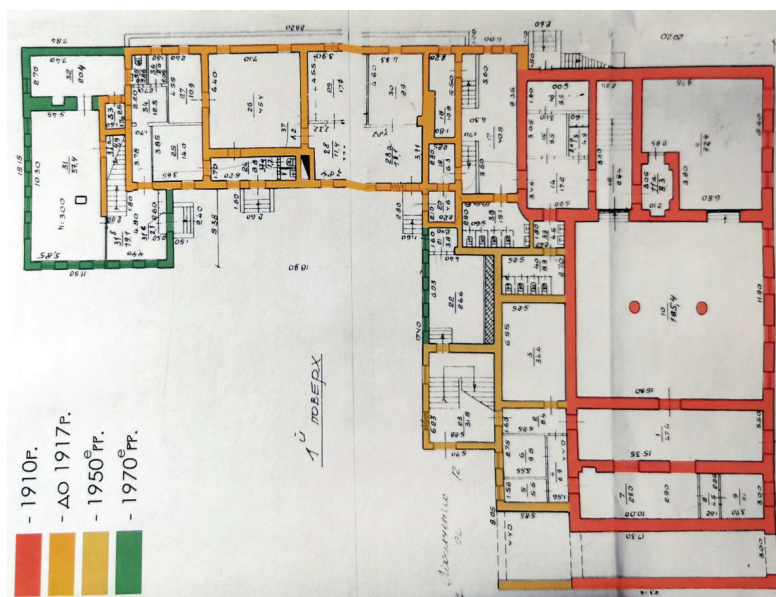

Рис. 5. План першого поверху будівлі з визначенням кольорами частин різних часів. Червоним кольором пофарбована історична частина 1910 року, яка і є пам'яткою архітектури

Рис. 6. Глядацький зал. Фото початку 2000-х рр.

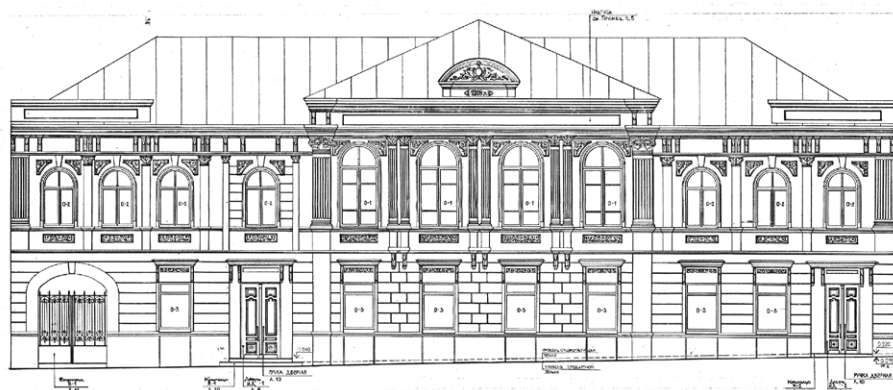

Рис. 7. Креслення головного фасаду цієї пам'ятки. Дніпропетровська філія НДІпроектреконструкція. 2000 р.

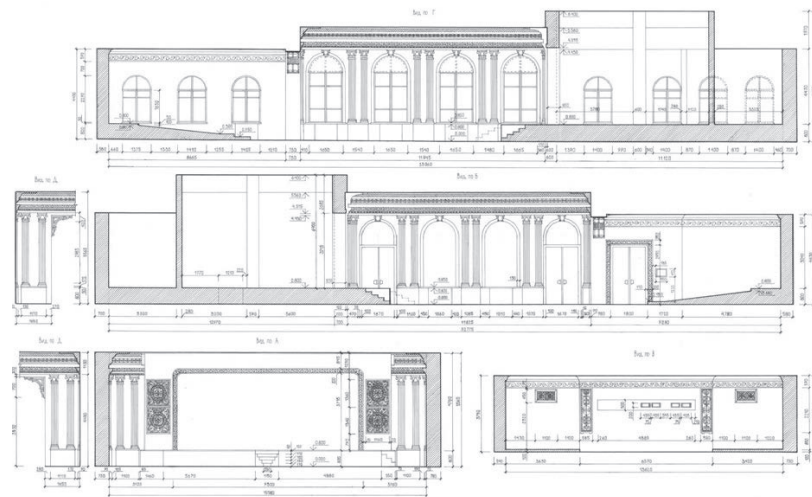

Рис. 8. Креслення стін глядацького залу цієї пам'ятки. Дніпропетровська філія НДІпроектреконструкція. 2000 р.

Рис. 9. Загальний вигляд головного фасаду цієї пам'ятки. Фото 2020 р.

Рис. 10. Загальний вигляд прибудованого дворового крила будівлі, яке складається з двох частин різних часів. Фото 2022 р.

протяжності антаблемента, тобто тільки по центру портика) поставлений аттик з лучковим фронтоном. Тимпан (педимент) фронтона заповнений ліпною рослинною композицією з картушем посередині. На фризі аттика під фронтоном рельєфними цифрами вказана дата розміщення в будинку 2-го Катеринославського товариства взаємного кредиту – 1910, коли цей будинок був докорінно реконструйований й отримав, зокрема, новий головний фасад. Фланги портика по крайніх його простінках замкнені широкими канельованими пілястрами на п'єдесталах і з композитними капітелями. На середніх простінках портика виконані теж канельовані й на п'єдесталах та з композитними капітелями вузькі здвоєні пілястри.

Бокові частини фасаду, які дещо нижчі за середню «портикову» частину, завершуються антаблементом з фігурними модульонами на фризі. На флангах фасаду над антаблементом поставлені аттики. На рівні другого поверху тут на простінках теж були розміщені канельовані пілястри з п'єдесталами та композитними капітелями. І тут, як і в портику, крайні пілястри, на кутах фасаду, ширші за ті, що на інших простінках.

Вікна другого поверху в бокових частинах, як і в портику, з півциркульним верхом, але нижчі за них. Усі вікна другого поверху – і в бокових частинах, і в середній частині – були охоплені профільованими лиштвами. До того ж по осі над архівольтами лиштв вікон бокових частин розміщувалися замковоподібні перемички, по сторонах яких були виконані декоративні ліпні вставки рослинного орнаменту. Подібні вставки знаходилися й над схилами архівольтів наличників вікон середньої частини, над якими замковоподібних вставок не було. Ліпним рослинно-декоративним орнаментом були заповнені й прямокутні ширинки під всіма вікнами другого поверху.

На рівні першого поверху з лівого краю фасаду міститься арковий проріз наскрізного проїзду до двору. Осучаснені входні двері розташовуються ліворуч від центральної частини фасаду та з правого його краю. Входи мають не історичні ганки та навіси. На рівні першого поверху фасад був оброблений рустом «у перебіжку». Вікна першого поверху прямокутні й мали профільовані лиштви із сандриками на фігурних кронштейнах.

Загалом головний фасад, хоча його фронтальна композиція і була спотворена відносно традиційних для ордерної архітектури тридольних доцентрових центрально-осьових схем, маючи вишукане декоративне

оздоблення в контексті «класицизувальної» еkleктики, був одним з яскравих прикладів цього архітектурного явища кінця XIX – початку XX ст. в забудові міста.

Ефектне архітектурно-художнє оформлення мав і колишній операційний зал 2-го Катеринославського товариства взаємного кредиту на другому поверсі. І хоча пізніше він і був перероблений у глядацький зал клубу МВС, але декоративне оздоблення його інтер'єру зберегло загальний характер первісної «класицизувального» архітектурно-художнього трактування (Рис. 4). На простінках зовнішньої стіни та в такій ж ритміці на глухій поверхні протилежної внутрішньої стіни були пілястри, які завершувались антаблементом, що охоплював угорі стін усе приміщення по периметру. Вікна були оформлені арковими фільончастими лиштвами, а на поверхні протилежної внутрішньої стіни між пілястрами були виконані однакові по розмірах та конфігурації з лиштвами вікон фільончасті арки, які створювали послідовність декоративних стінових «дзеркал». Над люстрою був великий круглий ліпний візерунковий плафон [17].

Будинок № 5 по вулиці Січових стрільців у м. Дніпро офіційно визнаний як пам'ятка архітектури місцевого значення в 1996 році за розпорядженням голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 12.04.1996 р. № 158-р «Про затвердження переліку пам'яток архітектури та містобудування місцевого значення Дніпропетровської області» з присвоєнням охоронного номера 3 [1; 3; 10; 11; 13].

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження та визначення особливостей історії існування й архітектурно-художнього оформлення пам'ятки архітектури місцевого значення «Громадська будівля», охоронний № 3, по вулиці Січових стрільців, № 5 у м. Дніпро можна стверджувати, що на час надання в 1996 році цьому будинку статусу пам'ятки архітектури й до початку 2000-х років, коли архітектурно-художнє оздоблення при підготовці до ремонтно-реставраційних робіт було майже повністю збите, історичний архітектурний автентизм первісного будинку зберігався лише на головному фасаді та значною мірою в оздобленні інтер'єру залу на другому поверсі, що в сукупності (історичний фасад та історичний інтер'єр) було рідкісним явищем для історичних будівель, які збереглися в місті під час Другої світової війни. Ураховуючи зазначене, можна констатувати, що, безумовно, будівля загалом зберегла автентичність та впливала на

розвиток культури Дніпра. Можливості щодо реставрації та пристосування цієї пам'ятки мають вирішуватись у процесі подальших (зокрема, натурних) досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 року № 1805-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> (дата звернення: 24.02.2025).

[2] Акт технічного стану об'єкта культурної спадщини («Громадський будинок», пам'ятка архітектури місцевого значення, охорон. № 3) / Жуланова О. Г., Лиштва Н. Ю. / Управління з питань охорони культурної спадщини Дніпровської міської ради. Дніпро, 2023.

[3] Водзинський Є. Є. Принципи та методи охорони видового розкриття пам'яток архітектури в краєвиді історичних міст (1970–1990-і рр.) : автореф. дис. ... канд. арх. : 18.00.01 Київ, 2011.

[4] Вулиці і площі Дніпропетровська. Під заг. ред. Г. І. Шевченко. Дніпропетровськ : Промінь, 1967.

[5] Дніпропетровськ: минуле і сучасне. В. І. Лазебник та ін. Дніпропетровськ, 2001.

[6] Інтерактивні історичні карти м. Дніпро. URL: <https://oldmaps.dp.ua>.

[7] Історія української архітектури / Ю. С. Асєєв, В. В. Вечерський, О. М. Годованок та ін. ; за ред. В. І. Тимофієнка. Київ : Техніка, 2003.

[8] Історія міста Дніпропетровська. / За наук. редакцією А. Г. Бolečуха. Дніпропетровськ, 2006.

[9] Науково-проектна документація «Історико-архітектурний опорний план. Визначення меж, режимів використання, режимів регулювання забудови історичних ареалів м. Дніпра». Київ, 2019.

[10] Пам'яткознавство: правова охорона культурних надбань. Зб. Документів / Л. В. Прибега та ін. Київ : Ін-т культурології Академії мистецтв України, 2009.

[11] Перелік пам'яток містобудування та архітектури місцевого значення Дніпропетровської області, затверджений розпорядженням голови облдержадміністрації від 12 квітня 1996 р. № 158-р. Дніпропетровськ, 1996.

[12] Плани м. Катеринослава та м. Дніпропетровська. Кінець XVIII – середина XX ст. РГНИМА, РГПБ, ДГОА, РГДА, РГВИА, РГИА.

[13] Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2019-%D0%BF> (дата звернення: 24.02.2025).

[14] Ревський І. С. Інтерпретація, як один з методологічних принципів історико-архітектурного дослідження площ класицизму з метою їх реконструкції. *Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтвознавства, архітектурознавства і культурології. Ін-т проблем сучасн. мист-ва Акад. мист-в України*. Київ : Фенікс, 2008. Вип. 5. С. 229–236.

[15] Ревський С. Б., Ревський І. С. Історія проектування площ класицизму в містах України у

контексті архітектурно-містобудівної еволюції. *Досвід та перспективи розвитку міст України: Історичні аспекти архітектурної теорії і практики: Зб. наук. пр.* Київ : Ін-т «ДІПРОМІСТО», 2006. Вип. 10. С. 166–181.

[16] Ревський І. С. Методичні основи регенерації та реконструкції класицистичних площ (на прикладі міст центральної та південної України) : дис. ... канд. арх. : 18.00.01. Київ, 2011.

[17] Сікових Стрільців вулиця (Артема, Аєровагонна, Александрівська). URL: https://flickr.com/photos/alexander_volok/albums/72157666242234879/page5

[18] Сікових Стрільців, 5. Дніпровська міська енциклопедія. URL: http://tfde.dp.ua/%D0%A1%D1%96%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85_%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D1%96%D0%B2,_5

[19] Сікових Стрільців, 5. URL: <https://oldcity.dp.ua/streets/artema/aleksandrovska-5.html>.

[20] Старостін В. С. Столиця степового краю. Дніпропетровськ : БАТ «Дніпрокнига», 2004.

REFERENCES

[1] Pro okhoronu kul'turnoyi spadshchyny [On the Protection of Cultural Heritage]. Law of Ukraine of June 8, 2000 No. 1805-III / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> (date of access: 02/24/2025) [in Ukrainian].

[2] Zhulanova, O. G., & Lyshtva, N. Yu. (2023) Akt tekhnichnoho stanu obyektu kul'turnoyi spadshchyny («Hromads'kyi budynok», pam'yatka arkhitektury mistsevoho znachennya, okhoron. № 3) [Technical condition report of a cultural heritage object ("Public Building", architectural monument of local importance, protection No. 3)] / Department for the Protection of Cultural Heritage of the Dnipro City Council. [in Ukrainian].

[3] Vodzynskyi, E.E. (2011) Pryntsypy ta metody okhorony vydovoho rozkryttya pam'yatok arkhitektury v krayevydi istorychnykh mist (1970-i – 1990-i rr.) [Principles and Methods of Protection of the Species Disclosure of Architectural Monuments in the Landscape of Historical Cities (1970s – 1990s)]: author's abstract of the dissertation ... candidate of architectural sciences : 18.00.01 Kyiv. [in Ukrainian].

[4] Vulytsi i ploschi Dnipropetrovs'ka. (1967) [Streets and squares of Dnipropetrovsk]. Dnipropetrovsk: Promin. 1. [in Ukrainian].

[5] Dnipropetrovs'k: mynule i suchasne (2001). [Dnipropetrovsk: past and present]. Dnipropetrovsk. 1. [in Ukrainian].

[6] Interaktyvni istorychni karty m. Dnipro [Interactive historical maps of Dnipro]. Retrieved from: <https://oldmaps.dp.ua> [in Ukrainian].

[7] Istoriya ukrayins'koyi arkhitektury (2003) [History of Ukrainian architecture]. Kyiv: Technika. [in Ukrainian].

[8] Istoriya mista Dnipropetrovs'ka (2006) [History of the city of Dnipropetrovsk]. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].

[9] «Naukovo-proektna dokumentatsiya «Istoryko-arkhitekturnyy oporny plan. Vyznachennya mezh, rezhymiv vykorystannya, rezhymiv rehulyuvannya zabudovy istorychnykh arealiv m. Dnipra (2019) [Scientific

and design documentation "Historical and architectural reference plan. Determination of boundaries, modes of use, modes of regulation of development of historical areas of the city of Dnipro"]. Kyiv. [in Ukrainian].

[10] Pam'yatkoznavstvo: pravova okhrona kul'turnykh nadban' (2009) [Monument studies: legal protection of cultural heritage]. Kyiv: Institute of Culturology of the Academy of Arts of Ukraine. [in Ukrainian].

[11] Perelik pam'yatok mistobuduvannya ta arkhitektury mistsevoho znachennya Dnipropetrovs'koyi oblasti, zatverdzhenny rozporядzhenniam holov obldzhadministratsiyi vid 12 kvitnya 1996 r. № 158-r (1996) [List of monuments of urban planning and architecture of local importance of the Dnipropetrovsk region, approved by the order of the head of the regional state administration dated April 12, 1996 No. 158-r]. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].

[12] Plany m. Katerynoslava ta m. Dnipropetrovs'ka. Kinet's XVIII – seredyna XIX st. [Plans of the city of Katerynoslav and the city of Dnipropetrovsk. The end of the 18th – mid-20th centuries]. RGNIMA, RGPB, DHOA, RGADA, RGVI, RGIA [in Ukrainian].

[13] Pro zatverdzhennya Poryadku vyznachennya katehoriy pam'yatok : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.05.2019 r. № 452 [On approval of the Procedure for determining the categories of monuments: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 05/22/2019 No. 452]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2019-%D0%BF> (date of application: 02/24/2025). [in Ukrainian].

[14] Revskyy, I.S. (2008). Interpretatsiya, yak ody z metodolohichnykh pryntsyviv istoriko-arkhitekturnoho doslidzhennya ploshch klasytsyzmu z metoyu yikh rekonstruktsiyi. Suchasni problemy doslidzhennya, restavratsiyi ta zberezheniya kul'turnoyi spadshchyny [Interpretation, as one of the methodological principles of historical and architectural research of classicism areas for the purpose of their reconstruction. Modern problems of research, restoration and preservation

of cultural heritage]: Collection of scientific works on art history, architecture and cultural studies. Inst. of problems of modern art, Academy of Arts of Ukraine. (Issue. 5), (pp. 229 – 236). Kyiv: Phoenix. [in Ukrainian].

[15] Revskyy, S.B., & Revskyy, I.S. (2006). Istoriya proektuvannya ploshch klasytsyzmu v mistakh Ukrainy u konteksti arkhitekturno-mistobudivnoyi evolyutsiyi. Dosvid ta perspektyvy rozvytku mist Ukrainy: Istorychni aspekty arkhitekturnoyi teorii i praktyky [History of designing classicist squares in Ukrainian cities in the context of architectural and urban development evolution. Experience and prospects for the development of Ukrainian cities: Historical aspects of architectural theory and practice]: Collection of scientific works. (Issue 10), (pp. 166-181). Kyiv : Institute "DIPROMISTO". [in Ukrainian].

[16] Revskyy, I.S. (2011). Metodichni osnovy reheneratsiyi ta rekonstruktsiyi klasytsystichnykh ploshch (na prykladi mist tsentral'noyi ta pivdennoyi Ukrainy) [Methodological foundations of regeneration and reconstruction of classicist squares (on the example of cities of central and southern Ukraine)]: dissertation ... candidate of arch. : 18.00.01. Kyiv. [in Ukrainian].

[17] Sichovykh Stril'tsiv vulytsya (Artema, Aerovahonna, Aleksandriv'ska) [Sichovykh Striltsiv Street (Artema, Aerovagonna, Aleksandrivska)]. Retrieved from: https://flickr.com/photos/alexander_volok/albums/72157666242234879/page5 [in Ukrainian].

[18] Sichovyh Striltsiv, 5. Dnipro City Encyclopedia. URL: http://tfde.dp.ua/%D0%A1%D1%96%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85_%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D1%96%D0%B2,_5 [in Ukrainian].

[19] Sichovyh Striltsiv, 5. Retrieved from: <https://oldcity.dp.ua/streets/artema/aleksandrovskaya-5.html>. [in Ukrainian].

[20] Starostin, V.S. (2004). Stolytsya stepovoho krayu [The Capital of the Steppe Land]. Dnipropetrovsk: OJSC "Dniproknyga". [in Ukrainian].

ABSTRACT

Revskyy I., Revskyy S. Features of the architectural and artistic design of a public building on Sichovykh striltsiv Street, No. 5 in the city of Dnipro

The purpose of the article is to determine the features of the history of existence and architectural and artistic design of the architectural monument of local importance "Public Building", guardhouse № 3, on Sichovykh striltsiv Street, № 5 in the city of Dnipro.

The research methodology is based on the study and analysis of historical data about the building, the analysis of its architectural and artistic design in the context of the architectural, urban and artistic development of the Dnipro development.

The scientific novelty is that this study is the first comprehensive study of this building in the context of studying the history of its existence and analyzing the architectural and artistic design of its facades and interiors.

The practical relevance lies in the fact that **the results** of the study, namely, the identified features of the history of existence and architectural and

artistic design of the building under study, can be used to compile accounting documentation for the monument, in the process of making design decisions regarding its restoration and adaptation, to popularize the cultural heritage of the Dnieper, etc.

The architectural and artistic solution of the main facade is maintained in the context of the order's "classicizing" architectural and artistic imagery, however, it is quite contradictory in terms of eclecticism. The facade is plastered and decorated with carefully executed stucco decorative elements of architectural and artistic decoration, which are addressed to the motifs of the order style, however, its general frontal composition is significantly transformed compared to the prototypes of historical order architecture. The basis of the frontal composition of the main facade is the central-axial centripetal compositional scheme traditional for order styles with an accentuation of the center by a portico. The facade has eleven axes of openings, the compositional center of the facade at the level of the second floor is highlighted by a pilaster portico, raised above the side parts. But, contrary to the canons of order architecture, the side parts of the three-part frontal composition are not equal – the left side part has four axes of openings, and the right – three axes of openings.

Keywords: art, architecture, design, architectural and artistic design, facade composition.

AUTHOR'S NOTE:

Revskyy Ivan, Candidate of Architecture, Head of Department of Fundamentals of Architecture. SEI "Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture" (PSACEA) of Ukrainian State University of Science and Technologies (USUST), Dnipro, Ukraine, e-mail: ivan.revskiy@pdaba.edu.ua, orcid: 0000-0003-1458-1355.

Revskyy Serhiy, Candidate of Fine Arts, Professor at the Department Fundamentals of Architecture. SEI "Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture" (PSACEA) of Ukrainian State University of Science and Technologies (USUST), Dnipro, Ukraine, e-mail: serhiy.revskiy@pdaba.edu.ua, orcid: 0000-0001-5745-1070.

Стаття подана до редакції 10.02.2025 р.